

FONDS VOOR WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK SEKSUALITEIT

SAMENVATTING JAARVERSLAG 2006

secretariaat

Postbus 75842 - 1070 AV Amsterdam

tel / fax 020-6794638

www.fondsseksualiteit.nl

VOORWOORD

Jeugd is sinds vele jaren een onderwerp van zorg en inspanning van de kant van de overheid en vele andere instellingen, van onderwijs en jeugdhulpverlening tot strafrecht en reclassering.

In de veelheid van naar praktische toepasbaarheid strevende onderzoeken ziet het Fonds een belangrijke bijdrage voor zichzelf weggelegd in het creëren van een meer algemeen theoretisch fundament. Op termijn zal het praktisch toepasbaar onderzoek hierdoor in precisie en waarde winnen. Weten hoe de seksuele ontwikkeling verbonden is met de sociaal-emotionele ontwikkeling bijvoorbeeld, en hoe jeugdigen zich oriënteren op voorbeeldfiguren, in de eigen omgeving en in media, helpt om de goede vragen te stellen.

Seksualiteit wordt in het gangbare praten en denken erover als een beperkt gebied beschouwd, min of meer buiten de dagelijkse werkelijkheid. Terwijl het gaat om aantrekkingen, verlangen naar contact, toenadering en relatievorming op grond van sekse. Dan wordt ineens duidelijk hoe veel-omvattend het onderwerp is, zeker in het jeugdige bestaan maar ook in dat van volwassenen.

Voor mijn eigen juridische discipline ontdekte ik, door mijn werk in het bestuur, nieuwe dimensies die de tijd en inzet ruimschoots compenseerden. Het bestuur hoopt nieuwe mensen te vinden die hun professionele werk willen aanvullen en verruimen, en die het geheel van de onderneming van het Fonds kunnen verdiepen en versterken.

Amsterdam 20 september 2007

prof mr C. Kelk
voorzitter

1. Stand van zaken

Al een paar jaar zijn we doende om een wetenschapsprogramma op te bouwen, en via onderzoeksprojecten op gang te brengen. Gunstige fiscale ontwikkelingen in het afgelopen jaar bewerkstelligden dat dit werk nu zonder grote zorgen verder kon worden uitgebouwd, hetgeen we in 2006 dan ook hebben gedaan.

Inmiddels hadden we nader gepreciseerd wat wij – binnen de gegeven doelstelling – belangrijk achtten. We zijn geen fonds dat in principe open staat voor alle goede projecten die op een andere manier wel onder de noemer van de seksuele ontwikkeling geplaatst kunnen worden.

Projecten worden beoordeeld op hun mogelijkheden om reëel bij te dragen aan inzicht in dat proces en in de factoren die daaraan gelieerd zijn. Om te beginnen de ontwikkeling in het algemeen die kinderen en jongeren doormaken – lichamelijk, emotioneel, cognitief en sociaal – en vervolgens daaromheen in de nabije en verderweg gelegen sociale gemeenschap waarin jeugdigen opgroeien.

Met het uitbrengen van een Programma Wetenschapsbeleid 2006, waarin deze punten zijn verwoord, hebben wij niet alleen een belangrijke stap voor ons zelf gezet. Wij hopen hiermee ook duidelijk te maken aan de buitenwereld wat zij van ons mag verwachten, maar ook hoe belangrijk onze potentiële bijdragen voor de samenleving kunnen zijn. In een samenleving waarin de zorg voor een positieve ontwikkeling van de jeugdigen, door allerlei bedreigingen, als een groot belang wordt gezien, kan meer fundamenteel inzicht van groot praktisch belang zijn.

Seksualiteit wordt daarbij nogal eens als een niet te ontkennen maar ook niet zo wezenlijk onderdeel terzijde gehouden. Seksualiteit in de genitale zin, zoals er veelal over wordt gedacht, is in feite een zeer breed fenomeen. Sekse en de aantrekking op grond van sekse zijn alomtegenwoordige aspecten in onze samenleving. Toenadering zoeken, contact maken en relatie-opbouw vormen met de emotionele en lichamelijke intimiteit een kerngebeuren in de samenleving als geheel. Het lijkt ons dan ook verkeerd om de term seksualiteit in die oude verengde betekenis – los van het geheel – te blijven gebruiken.

Wij beseffen dat er nog het nodige moet gebeuren om tot dat bredere, en ons inziens meer reële beeld van seksualiteit te komen. Het vitale belang ervan inspireert ons echter om deze inspanning – gezamenlijk met anderen – voort te zetten.

2. Doelstelling en nieuwe ontwikkelingen

2.1 Doel van het Fonds

Doelstelling is het bevorderen van wetenschappelijk onderzoek van de seksualiteit, in het bijzonder de seksuele ontwikkeling van kinderen en jeugdigen, en de betekenis hiervan voor wetgeving, rechtspraak, opvoeding en maatschappelijk leven. Het Fonds beoogt hiermee de seksueel-emotionele gezondheid van kinderen en jeugdigen te bevorderen.

Het Fonds wil, met de hem ten dienste staande mogelijkheden, wetenschappelijk en maatschappelijk iets bereiken. Seksualiteit is wetenschappelijk, en ook in diverse takken van zorg, een levensgebied waaraan relatief weinig en vaak vooral op een eenzijdige manier aandacht wordt geschonken. Inmiddels zijn er in de sociale wetenschap alsmede in de neurowetenschappen mogelijkheden ontstaan om seksualiteit te onderzoeken op een manier die een wetenschappelijke alsmede maatschappelijke integratie zeer goed mogelijk maken. In het hierna volgende gaan we er in kort bestek op in.

Een gevolg is dat het Fonds niet zomaar steun geeft aan projecten die seksueel gedrag en beleving van jongeren onderzoeken of voorlichtingsprojecten e.d. voor hen ontwikkelen. Beoogd wordt die projecten te ondersteunen – en waar nodig te initiëren – die aanvulling op het bestaande onderzoek kunnen geven in de richting van inzicht op terreinen die sterk onontgonnen zijn. Dit betreft dan de seksuele ontwikkeling van kinderen en jeugdigen, hoe die plaats vindt, wat daarbij steunende en remmende factoren blijken te zijn, en hoe de seksuele ontwikkeling in relatie staat tot de emotionele, sociale en cognitieve ontwikkeling van kinderen en jeugdigen.

Praktisch gezien zullen we voorlopig wel projecten steunen die slechts partieel het zoëven genoemde centrale thema raken. Namelijk wanneer ze als deelbijdrage kunnen worden opgevat aan het centrale thema.

2.2 Nieuwe ontwikkelingen

Binnen de sociale wetenschap, in het bijzonder binnen de psychologie, hebben zich in de laatste twee decennia ontwikkelingen voorgedaan, waarbij inhoud en werking van de menselijke emoties een grote plaats hebben gekregen. Deze aanvulling op de eerder ontwikkelde cognitieve psychologie heeft het mogelijk gemaakt om het menselijke handelen

in sociale situaties zowel te bestuderen vanuit de mentale schema's en de sturing van het gedrag (de cognitieve kant) als ook vanuit de – vaak niet verwoorde en veelal ook niet goed in woorden uit de drukken – betekenissen die persoonlijke contacten en sociaal aantrekkelijke danwel bedreigende situaties voor betrokken hebben (de emotionele kant).

Dit alles is van groot belang voor een verbeterd inzicht in de seksualiteit in het algemeen en de seksuele ontwikkeling van kinderen en jeugdigen in het bijzonder. Door dit levensgebied open te leggen via een verruimde psychologische benadering kan, onder andere, duidelijk worden hoezeer het bij seksualiteit gaat om een gebied dat met veel menselijke levensgebieden verbonden is. Het kan ook, tot op bepaalde hoogte, helpen om de algemene inzichten over de kinderlijke en jeugdige ontwikkeling aan te vullen. Namelijk voorzover de emoties van verlangen naar contacten, en naar exploratie van lichamelijke en psychische ervaringen in zulke contacten, als aanknopingspunt en verdere uitbouw van onze kennis over de ontwikkeling in het algemeen kunnen fungeren.

In het jeugdige bestaan spelen sekse en het verlangen naar contact met een aantrekkelijk iemand van de andere sekse een grote rol. Zozeer dat het een belangrijk deel van het fantaseren en dagdromen alsook van allerlei pogingen tot toenadering en contact uitmaakt. Evolutionair gezien zijn partnerwinning en partnerbinding hoofdogaven van de jeugdperiode. Het verwerven van de vereiste sociale en beroepsmatige vaardigheden vormden, in vroegere tijden, belangrijke en ook noodzakelijke steunfactoren voor deze hoofdogave, die in het teken stond van vruchtbaarheid en wederzijdse zorg. In onze meer recente Westeuropese sociale evolutie is de sekse- en seksuele toenadering in belangrijke mate gepsihologiseerd en geïndividualiseerd. Althans in het schrijven en praten hierover. De historisch evolutionaire voorprogrammering is hiermee echter niet volledig ongedaan gemaakt, wel aangevuld en gemodificeerd. Het vrijmaken van de sekse-contacten van de vrees voor ongewenste zwangerschappen heeft de mogelijkheid om seksualiteit op te vatten als inter-psychisch gebeuren in sterke mate begunstigd en bevorderd.

Vanuit deze in onze cultuur vrij recente mogelijkheden kunnen sekse-toenadering en contacten opgevat, bestudeerd en in voorlichtingsprogramma's bevorderd worden als “voorbeeldelijke” aanknopingspunten voor de emotionele kracht van relationele bindingen, hun betekenissen, ervarings- en leermogelijkheden.

De gerichtheid op de andere sekse die, bij ongeveer negentig procent van de bevolking, zo'n centraal element in de jeugdige ontwikkeling uitmaakt, is het aanknopings- en startpunt voor

relationele “winning en binding”. Bij het resterende deel is sekse evenzeer cruciaal zij het op andere wijze. Seksualiteit bestaat niet zonder sekse; het is een onafscheidelijk duo, zo te zeggen.

Onze recente maatschappelijke verhoudingen, die een vrije exploratie van de diepgaande betekenissen van de psycho-lichamelijke verkenningen mogelijk maken, vinden hun tegenstanders in een aantal allochtone alsmede westerse traditioneel-christelijke culturen, waar deze exploraties juist zoveel mogelijk worden tegengegaan.

2.3 Stapsgewijze opbouw

In de lijn van bovengenoemde wetenschappelijke en maatschappelijke ontwikkelingen ligt het voor de hand dat bij onderzoek naar de seksuele ontwikkeling van kinderen en jeugdigen nu meer aspecten van de ontwikkeling worden betrokken. Een centrale vraag voor theorievorming en onderzoek is of de processen en factoren die van belang blijken voor de ontwikkeling in het algemeen, ook en op dezelfde wijze van belang zijn voor de ontwikkeling van de seksualiteit. En omgekeerd of bij het onderzoek naar de processen en factoren die een rol spelen bij de sekse-aantrekking, toenaderingspogingen, contactopbouw- en interactiebeleving, volstaan kan worden met de zoëven genoemde algemene dimensies in de ontwikkeling.

Frijda (2006) wijst er op dat voor het realiseren van een emotiegeleide interactietendentie betrokkenen moeten beschikken over de nodige interactionele vaardigheden. Meerdere auteurs hebben gewezen op het belang van een positieve emotionele ontwikkeling, onder andere op het gebied van de hechting aan ouders, voor positief beleefde ervaringen op interactioneel en relationeel gebied later. Dergelijke theorievorming kan vruchtbare startpunten leveren voor het door ons beoogde onderzoek naar de voorwaarden voor een positieve seksuele ontwikkeling.

Onderzoekers op dit terrein zullen dus niet kunnen volstaan met het aantonen van globale samenhangen tussen algemene en seksuele ontwikkelingsverlopen. Ons programma is er op gericht om die samenhangen meer specifiek en precies te onderzoeken. Juist ook ten dienste van goede aanknopingspunten voor praktijk-interventies. Anderzijds kunnen beperkte onderzoeken wel een bijdrage leveren aan inzicht en theorievorming in opbouw. Het Fonds staat daarom een kritische stapsgewijze benadering voor, waarbij steun wordt gegeven aan onderzoekers die partieel of indirect aan de gezochte opheldering kunnen bijdragen.

2.4 Projecten in 2006 in context

De thema's die voor het Fonds vanuit boven geschetste ontwikkelingen van belang zijn, kunnen worden onderscheiden in het kernebeuren en drie concentrische cirkels er omheen. Het kernebeuren is de seksuele ontwikkeling die het jeugdige individu doormaakt in samenhang met andere deelontwikkelingen uit het geheel. Wat deze ontwikkeling betreft kunnen, zonder enige pretentie van volledigheid, genoemd worden, ten eerste, ontwikkelingen in de richting van emotionele openheid, vertrouwen en zelfvertrouwen etc., en ten tweede, ontwikkelingen in de richting van interactionele vaardigheden zoals begrip van interactionele situaties, sturingscapaciteiten etc.

De meest direct met deze ontwikkeling verbonden omgeving (de eerste cirkel) wordt genoemd door de vertrouwde omgevingsfiguren van jongsaf aan: ouders, broers en zussen, vriendjes en vriendinnetjes. Het gaat hierbij om de emotionele kwaliteiten van deze relaties (warmte en steun bijvoorbeeld) en de eisen die deze relaties stellen aan de interactionele competenties van het jeugdig individu, waardoor hij of zij wordt uitgedaagd of uitgenodigd om zich te ontwikkelen.

Een tweede cirkel is de wijdere kring waarbinnen zowel het jeugdige individu als zijn of haar directe contact- en opvoedingsfiguren zich bewegen. Wanneer we hier, korthedshalve, vooral aandacht geven aan de functies die deze cirkel vervult, dan gaat het hierbij om de handelingsregels en situaties-betekenis die deze omgevingsfiguren hanteren, en die door het jeugdige individu al vroeg worden opgepakt en overgenomen, en deels ook naar eigen aanleg en vermogen worden gevarieerd. Sociaal aangereikte scripts voor het maken van interpretaties en handelingsrepertoires maken een belangrijk deel hiervan uit.

De scripts voor betekenis-samenhang, zicht op sociale verhoudingen, handelingsrepertoires e.d. worden gedeeld door zowel de directe omgevingsfiguren als de wijdere omgevingsfiguren zoals kennissen en familie van ouders, leraren op school alsook media figuren. (Media vervullen tal van functies. In dit verband gaat het om gedrags- en belevingsvoorbeelden: identificaties positief en negatief).

Als derde cirkel kunnen onderscheiden worden de maatschappelijk geïnstitutionaliseerde kaders, en de daarmee verbonden beperkingen of mogelijkheden, machtsposities en dwangmogelijkheden. Sekse is van oudsher in sterke mate onderworpen geweest aan ongelijkheden van sociale macht. Tot deze cirkel horen dan ook de exploratiekansen die

kinderen en jongeren wel of niet krijgen in de half-private half-openbare ruimtes waarin de meeste verkenning- en toenaderingsacties zich afspelen. Inclusief de verschillen in kansen die zich hierin voordoen voor jongens en meisjes. Wettelijke regelingen vormen een deel van deze, veelal met sociale dwang gehandhaafde kaders voor omgangsvormen, toenaderingsmogelijkheden, en hiermee verbonden relationele mogelijkheden. Wanneer we in het hierna volgende hoofdstuk de in 2006 lopende en voorbereide projecten bespreken, kan aan de hand van bovenstaande hypothetische indeling blijken waar reeds werk wordt verricht en waar nog een en ander (wellicht veel) te doen valt.

3. Projecten in 2006

Aan de hand van de hiervóór geschetste samenhang tussen het ontwikkelingsproces bij jeugdige individuen en de beïnvloedende cirkels er om heen volgt hieronder een beschrijving van de projecten die in 2006 werden gefinancierd, meestal in het stadium van lopend onderzoek, soms in een voorbereidend stadium.

We beginnen met de derde cirkel: de maatschappelijke geïnstitutionaliseerde context van de ontwikkeling inclusief de daarmee verbonden juridische kaders. We doen dit omdat uit het feitelijk verloop van ons programma in de laatste paar jaar hieraan de meeste aandacht en geld is gegeven. Geleidelijk is ook meer aandacht en ruimte gekomen voor de eerste cirkel: de invloed van ouders en vervangende ouders. Opvallend afwezig is de tweede cirkel, de tussenschakel bestaande uit hetgeen de dagelijkse omgeving aanreikt, met name via diverse media en in de omgeving aanwezige identificatiefiguren.

Het ontwikkelingsproces bij kinderen en jongeren zelf heeft wel vanaf het begin in de aandacht gestaan, er is literatuur over verzameld en mentaal verwerkt, maar projecten die aan het belang hiervan recht doen, waren in 2006 nog steeds in voorbereiding. Behoudens een enkel onderzoeksproject op een beperkt deelgebied.

3.1 Sociaal-culturele contexten van de seksuele ontwikkeling

3.1.1 Seksualiteit onder de zestien: codes en praktijken in Nederland na 1945

Financiering een bedrag van 169.000 euro

Uitvoering dr C. Wouters (UU) onder supervisie van prof dr A. Heerma van Voss (UU)

<i>Looptijd</i>	najaar 2004 tot voorjaar 2008, 0.37 aanstelling
<i>Doelstelling</i>	inzicht krijgen in: a. de veranderingen in de maatschappelijke codes inzake de lichamelijke nieuwsgierigheid en seksuele verlangens van jongeren b. de veranderingen in de codes voor de omgang tussen ouders en kinderen c. de veranderingen in de codes voor de omgang tussen mannen en vrouwen d. de verhouding tussen de codes en de feitelijke gedragingen van jongeren.
<i>Toelichting</i>	Het thema van de na-oorlogse maatschappelijke veranderingen heeft niet alleen betrekking op seksueel gebied maar ook en vooral op opvoedkundig terrein: de verhouding ouders-kinderen, de verhouding tussen de meer en minder machtigen, en de algemene democratiseringstendensen als context voor de veranderde en veranderende seksuele opvoeding.

3.1.2 De bijdrage van katholieke elites aan de sociale ontwikkeling van Nederland na 1945

<i>Financiering</i>	een bedrag van 12.000 euro
<i>Uitvoering</i>	mw drs D. Rigter
<i>Looptijd</i>	voorjaar 2006 tot najaar 2007
<i>Doelstelling</i>	inzicht krijgen in de rol die katholieke elites op het terrein van de geestelijke gezondheidszorg gespeeld hebben in het ontstaan van de progressieve jaren 60.
<i>Toelichting</i>	Oorspronkelijk ontstaan als vervolg op een serie interviews met mensen die dr Edward Brongersma gekend hebben en konden berichten over zijn bijdrage aan genoemde ontwikkeling, inmiddels geëvolueerd naar een meer algemene studie.

3.1.3 Empirisch onderzoek naar de seksualiteit van jongeren op Aruba

<i>Financiering</i>	een bijdrage van 25.000 euro tot 2005; een aanvullende bijdrage van 12.000 euro in 2006 voor schrijven dissertatie
<i>Uitvoering</i>	drs W.R. Piternella te Aruba
<i>Looptijd</i>	2002 tot eind 2007
<i>Doelstelling</i>	inzicht krijgen in de seksualiteit van jongeren binnen een traditionele allochtone cultuur, die inmiddels een belangrijke rol speelt in de

Nederlandse samenleving.

Toelichting Dit onderzoek vormt een onderdeel van een dissertatie over jeugdseksualiteit, waarin de Arubaanse gegevens worden vergeleken met gegevens van Curacao en Nederland. Promotor is prof dr G. Oostindië, cultureel antropoloog, copromotor is dr mr C.J. Straver, sociaal seksuoloog. De onderzoeker combineert zijn jarenlange praktijkervaring als gezinsconsulent op Curacao en Aruba met de gegevens uit zijn empirisch onderzoek. Hij beschrijft ondermeer de moeilijkheden in de interactie tussen de seksen en in de communicatie tussen ouders en jongeren. Dit in het kader van de overgangssituatie van een traditionele naar een meer moderne cultuur. Vooral de (aanzet tot) theorievorming over seksualiteit en seksuele opvoeding in een overwegend traditionele samenleving, die uit dit onderzoek kan voortkomen, wordt door het Fonds van belang geacht. Dit onder andere om meer inzicht te krijgen in vergelijkbare opvoedingssituaties en opvoedingspraktijken in ons land.

3.1.4 Voorbereiding juridisch onderzoeksprogramma

Na een eerste oriënterend gesprek met prof dr mr M. Moerings, hoogleraar penologie (leer van de straf) aan de Universiteit Leiden, heeft hij toegezegd een onderzoeksvorstel te formuleren inzake de leeftijdsgrenzen die in de strafwet worden gehanteerd ten aanzien van de “zedendelicten”. Het onderzoek is inmiddels gestart in 2007, maar loopt zonder beroep op financiering door het Fonds. Intern heeft het bestuur zich beraden op verdere onderzoeksmogelijkheden op juridisch terrein. Kern van deze onderzoeksthematiek is de vraag of de wet, naast de nodige bescherming, de nodige exploratieruimte biedt voor het seksuele leerproces. Een tweede vraag is welke maatschappelijke invloeden en machten een rol speelden in de recente veranderingen in de strafwet met betrekking tot de grens voor de toelaatbaarheid van seksuele contacten van en met jeugdigen, eerst tot 16 jaar, nu voor bepaalde deelgebieden tot 18 jaar.

3.2 Directe omgevingsinvloeden op de seksuele ontwikkeling

3.2.1 Literatuurstudie naar de invloed van ouders op de seksuele ontwikkeling van kinderen

<i>Financiering</i>	een bedrag van 28.000 euro
<i>Uitvoering</i>	mw drs H. De Graaf, Rutgers NISSO Groep
<i>Looptijd</i>	begin 2006 tot medio 2007
<i>Doelstelling</i>	inzicht krijgen in dimensies in de ouderlijke zorg en opvoeding die van belang blijken voor een positieve seksuele ontwikkeling.
<i>Toelichting</i>	Ontstaan als follow-up van de NISSO-studie “Seks in de groei” (2003) van mw drs H de Graaf en mw dr J. Rademakers. Bepaalde bevindingen in die studie riepen meer uitgebreide literatuursearch op. Hierbij zouden de eerder gevonden verbanden tussen emotioneel gezinsklimaat en seksuele openheid in het gezin enerzijds en de seksuele ontwikkeling anderzijds nader kunnen worden geëxploreerd en zouden, voor zover mogelijk, significante samenhangen kunnen worden getoetst. Beoogd is een Engelstalige publicatie hierover in een vaktijdschrift.

3.2.2 Seksuele opvoeding en begeleiding door leidsters in kinderdagverblijven

<i>Financiering</i>	een bedrag van 96.000 euro
<i>Uitvoering</i>	mw dr Ch. Zwiep, pedagoog, leidster van projectbureau op het terrein van opvoedingsondersteuning en parttime werkzaam aan de UvA. De begeleiding bij de voorbereiding was aanvankelijk in handen van prof dr L. Travecchio (UvA), en later van prof dr J. Hermanns (UvA).
<i>Looptijd</i>	najaar 2006 tot voorjaar 2008
<i>Doelstelling</i>	inzicht krijgen in wat in kinderdagverblijven wordt waargenomen aan seksuele nieuwsgierigheden en acties van vooral jonge kinderen; hoe reageren leidsters hier emotioneel op; treden ze dan wel of niet op en op welke wijze; welke taak zien zij voor zichzelf inzake de seksuele opvoeding.
<i>Toelichting</i>	Mw Zwiep kwam met een voorstel tot genoemd onderzoek. In 2006 vond een aantal gesprekken plaats met het Fonds om de vraagstelling en de keuze voor een onderzoeksmethodiek nader vast te stellen. Eind 2006 werd een uitgewerkt voorstel goedgekeurd, waarna het feitelijk onderzoek startte begin 2007. De voorbereidende fase in 2006 werd deels gehonoreerd.

3.3 Processen bij jeugdigen in de seksuele ontwikkeling

Onder deze rubriek kunnen een voorbereidende literatuurstudie en een empirisch onderzoek worden gerangschikt.

De voorbereidende theorievormende studie behoorde tot het interne studiewerk van bestuursleden, in het bijzonder dr C.J. Staver en mw drs N. van Son, in overleg met enkele externe consultants op ontwikkelingspsychologisch en seksuologisch gebied.

De empirische studie betrof de evaluatie van een gangbare medisch psychiatrische behandeling die, kennelijk, nogal eens ongunstige bijwerkingen heeft voor de seksuele ontwikkeling. Het gaat hierbij om de eigen ontwikkeling van jongeren en hoe die verloopt onder invloed van – in dit geval – een ongunstig werkende medisch psychiatrische behandeling.

3.3.1 De seksuele ontwikkeling in samenwerking met de sociaal-emotionele ontwikkeling

<i>Financiering</i>	een bedrag van 6.000 euro
<i>Uitvoering</i>	dr C.J. Straver i.s.m. anderen
<i>Looptijd</i>	2005 - 2007
<i>Doelstelling</i>	inzicht krijgen in bovengenoemde samenwerking met het oog op een groter theoretisch en empirisch onderzoeksproject
<i>Toelichting</i>	De in vakkringen toegenomen aandacht voor emotietheorieën in de psychologie noopte tot het verkennen van mogelijkheden om deze algemene kennis vruchtbaar te maken voor het geplande hoofdthema van het Fonds: onderzoek naar de seksuele ontwikkeling; nu in het licht van de seksuele ontwikkeling als een specifieke emotionele ontwikkeling.

3.3.2 Prolactine gerelateerde bijwerkingen van antipsychotica bij jongeren. Effecten op de bot-ombouw en de seksuele en puberteitsontwikkeling

<i>Financiering</i>	27.500 euro als cofinanciering
<i>Uitvoering</i>	Mw Y. Roke, psychiater i.o, Symfora Groep Amersfoort i.s.m. Radboud Universiteit Kinder en Jeugd psychiatrie, Erasmus MC Sophia Kinderziekenhuis en MeanderMC
<i>Looptijd</i>	najaar 2006 tot najaar 2008
<i>Doelstelling</i>	onderzoek naar de mogelijke negatieve bijwerkingen van veel gebruikte

antipsychotica bij jongeren met psychiatrische stoornissen. Het gaat met name om het toetsen van in de literatuur gevonden aanwijzingen dat bedoelde antipsychotica een stijging van de prolactine spiegels in het bloed veroorzaken hetgeen een remmend effect heeft op de geslachtshormoonspiegels, en daarmee op de lichamelijke en seksuele ontwikkeling, te weten de botontwikkeling, het intreden van de puberteit en van libido (zin in seks) en de mogelijkheid tot orgasme. Beoogd wordt 70 vroeg puberale jongens en meisjes gedurende enkele jaren (meerdere meetmomenten) te volgen om de veronderstelde negatieve effecten vast te stellen (of de hypothese te falsificeren).

Toelichting De resultaten van het onderzoek kunnen consequenties hebben voor de klinische praktijk, en nader inzicht geven in de fysiologische kanten van de seksuele ontwikkeling.

3.4 Evaluatie

Over de maatschappelijke context van de seksuele ontwikkeling zal met name het onderzoek van Wouters een belangrijke bijdrage leveren, welke ook inzicht in de aanpassingsproblematiek van groepen allochtonen kan opleveren. Dit met name doordat de kern van Wouters' onderzoek betrekking heeft op de meer harmonische versus meer disharmonische machtsbalansen in onze Westeuropese cultuur versus bepaalde allochtone culturen. Deze machtsbalansen betreffen de gelijkheid of ongelijkheid in sociale verhoudingen tussen sociale klassen, de machtsbalans tussen mannen en vrouwen, alsmede die tussen ouders en kinderen.

Aanvulling van het juridisch onderzoeksprogramma behoort bij het Fonds tot de duidelijk aanwezige desiderata.

Uitbreiding van het onderzoek naar de werking en effecten van de directe omgeving, zoals in eerste aanzet door mw De Graaf geleverd, en voortgezet in het onderzoek van mw Zwiep, lijkt dringend gewenst.

Het onderzoek naar het verloop van de ontwikkelingsprocessen bij kinderen en jeugdigen ontbreekt bijna volledig. Wat door mw Roke wordt gedaan, en wat in 2007 door twee andere onderzoekers wordt verricht, kan indicaties geven op deelgebieden maar heldert de procesmatige structuur van de ontwikkeling, inclusief de eigen initiatieven en de door

jeugdigen waargenomen perspectieven en andere “attractors” nog niet op. Voorbereiding van een reeks van onderzoeken op dit kerngebied van de thematiek van het Fonds lijkt dringend gewenst. Daartoe is in 2006 intern studie verricht en zijn consultaties met deskundigen gehouden om dit in de nabije toekomst verder vorm te geven en op de rails te zetten in een samenwerkingsproject met ZonMW.

4. Bestuur

De samenstelling van het bestuur bleef in 2006 ongewijzigd. Het bestuur bestond (en bestaat) uit de volgende personen: prof mr C. Kelk voorzitter, dr mr C.J. Straver secretaris en penningmeester, drs P.Th. van Eeten, mw drs N. van Son-Schoones, A.G. van der Steur. Zoals reeds in het jaarverslag over 2005 werd aangegeven hebben de keuzes van het Fonds consequenties voor de werkwijze en tijdsinspanning van de bestuursleden. Als men, zoals wij doen, van mening is dat men iets nieuws op de wetenschappelijke en maatschappelijke kaart wil zetten, moet men zich intensief bezig houden met de inhoud van de voorgelegde subsidieaanvragen.

We zijn geen fonds dat subsidie kan verlenen aan elk kwalitatief goed voorstel dat binnen de termen van de doelstelling valt. We zijn genoodzaakt veel selectiever en in het overleg met de aanvragers constructiever te werk te gaan. Ook voor de aanvragers en samenwerkingspartners blijkt dit nieuw te zijn, maar over het algemeen positief te worden gewaardeerd.

Om hetgeen wij voorstaan – en hoe wij te werk willen gaan – duidelijk te maken werd een Programma Wetenschapsbeleid 2006 geschreven. Dit werd verspreid onder diegenen die als geïnteresseerden bij ons te boek staan en het jaarverslag ontvangen. Bij nieuwe contacten met subsidie-vragende onderzoekers en instituten werd en wordt het ter beschikking gesteld. De procedures voor de indiening en behandeling van aanvragen zijn er aan toegevoegd.

Intern bestond de behoefte om – binnen het raam van het zoëvengenoemde Programma – tot een nadere verduidelijking te komen over de prioriteiten aangaande projecten en financiering. Dit resulteerde in een interne Nota Prioriteiten. De voornaamste punten hieruit zullen worden opgenomen in een aangevulde versie van het Programma, waarschijnlijk in 2008.

September 2007